

4. Лотман Ю. Внутри мыслящих миров. Человек – текст – семиосфера – история. – М., 1999.
5. Маклюен М. Галактика Гуттенберга. Сотворение человека печатной культуры. – М., 2003.
6. Новые информационные технологии и судьбы

рациональности в современной культуре // Вопросы философии. – 2003. - № 12.

7. Ракитов А.И. Новый подход к взаимосвязи истории, информации и культуры // Вопросы философии. – 1994. - № 4.

А.А. Машталер

PROLEGOMENA OF INFORMATION REALITY: SCRIPT, TEXT, KNOWLEDGE, EDUCATION

В статье рассматривается генезис развития информационной реальности, которая проходит этап становления от дописьменности до интернета. Анализируется обусловленность знанием феноменов гуманизма, образования, культуры мышления.

A. Mashtaler

PROLEGOMENA OF INFORMATION REALITY: SCRIPT, TEXT, KNOWLEDGE, EDUCATION

The article discusses the genesis of information reality, which is going through a formation from the preliterate to the Internet and examines the phenomena of conditioning knowledge of humanity, education, culture of thinking.

УДК 7.011 (045)

Л.І. Мокляк, доц. НАУ

КЛАСИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО ДОСВІДУ ОСОБИСТОСТІ

Гуманітарний інститут Національного авіаційного університету

У статті аналізуються особливості класичного мистецтва у формуванні естетичного досвіду особистості.

Вступ

Прискорений розвиток цивілізації ХХ століття характеризується унікальними досягненнями людства у сфері науки, техніки й технології, культури й масової освіти, розвитку демократії і засад громадянського суспільства, з одного боку, а з іншого – „всесвітня історія зіткнулася з феноменом абсолютної помилки, коли неймовірні жертви, людські та матеріальні ресурси витрачалися на недосяжні цілі. Виявилося, що на Землі неможливо збудувати Рай, а можна тільки запобігти Пеклу... Відбувся справжній вибух сатанинських сил тероризму, фундаменталізму, расизму, наркоманії, еротизму, девіантної поведінки взагалі, масштабного зростання злочинів проти особистості” [4, с.8].

Особливого драматизму ці процеси набули в Україні, коли через техногенну катастрофу Чорнобиля відбулося руйнування, знищення економіки, криза комуністичного світогляду й ідеології.

Але життя продовжується, потребуючи пошуку нових шляхів розвитку й побудови нової країни, нової людини, здатної здійснити цей пошук і розбудову. Сьогодні є розуміння того, що наша країна – невід’ємна складова становлення глобальної цивілізації, яке зумовлює необхідність формування людини багатомірної, всебічно розвинутої, світоглядно свідомої, морально відповідальної, що має багатоманітний внутрішній світ, духовність, здатної не тільки відповідати на виклики часу, а й запобігати їм.

Людина не народжується всебічною й гармонійною, це тільки можливість, потенція, яка може стати дійсністю і стає такою лише в процесі розвитку всього людства й самого індивіда. Вона можливість стає дійсністю завдяки освоєнню людиною тих способів і форм діяльності, соціальних функцій, здібностей та властивостей, які характеризують її як головну творчу, продуктивну силу. Саме такою формою діяльності постає духовно-практична діяльність, яка закріплюється, опредметнюється в духовній культурі. Духовна культура виступає основним еле-

ментом духовного життя суспільства.

У широкому вживанні термін „духовна культура” містить всю сукупність створених людством духовних багатств та цінностей (релігію, мораль, мистецтво, науку, філософію та інш.), а також сам досвід передачі цих цінностей від покоління до покоління.

Нагальною стає потреба самовиховання, саморозвитку й самоствердження особистості.

Відомий український філософ С.Б.Кримський наводить переконливі цифри які вказують на той факт, що „ життя людини налічує в середньому 600 тисяч годин. З яких 400 тисяч витрачається на сон, їжу. Обслуговування тіла, забезпечення здоров’я. На внутрішнє життя залишається 200 тисяч годин. Але із них ми витрачаємо майже два роки на те, щоб додзвонитись до знайомих, і один рік на пошук речей, які десь „запропалилися” вдома. І сенс нашого існування визначається тим, як ми заповнюємо ці 200 тисяч годин”. – І далі слушно зазначає, що „ таке заповнення та його зміст і становить фундаментальну проблему духовності як проблем у протистояння фізичній кінечності життя” [4, с.8].

У процесі своєї життєдіяльності за ці 200 тисяч годин в людській свідомості утворюється складний сплав трудових, релігійних, моральних, політичних, естетичних та інших установок, які, в свою чергу, є невід’ємними складовими такого духовного утворення як життєвий досвід. Саме досвід дає змогу людині обертати засвоєння зовнішнього світу на шлях до самої себе, творити себе як особистість.

Життєвий досвід містить в себе години, дні, роки як повсякденного життя, так і в загалом відображає всю неповторність і динаміку індивідуального людського життя. Життєвий досвід дає те, чого не може дати інстинкт: останній забезпечує лише біологічне існування, а життєвий досвід концентрує все багатство, всю різнобарвність людського буття – від елементарних виявлень до висот творчості і моральності. Життєвий досвід розкриває багатоманітні взаємовідносини людини й зовнішнього світу, тим самим

збагачуючи людину новим знанням, новим відчуттям життя, розширює обрії світобачення і світовідчуття. „Досвід сам по собі не є дією і нічого не виробляє. Він є формою, в якій весь коловорот продуктивної діяльності кристалізується в суб'єкті як органічний здобуток, як накопичена суб'єктивна міць, що розширює межі можливостей в осягненні світу” – зазначав В.П.Іванов[3, с.160]. Здатність досвіду узагальнювати те, що відбувається в реальності, виокремлювати найбільш істотне, зумовлює здатність людини набувати мудрості, акумулювати знання сокровенного, того, що ховається за фактами та явищами. В досвіді важливим є не тільки пізнання, а й сам момент оцінки, ціннісного відношення. Поки людина живе, мислить, відчуває – її життєвий досвід постійно зростає, збагачується, накопичується.

Набуття життєвого досвіду в світоглядному плані пов'язане з емпіричним освоєнням світу, усвідомленням значення певної духовно-практичної діяльності, освоєнням бічних чуттєво-практичних контактів зі світом, що зумовлює формування й розвиток як естетичного відношення людини до світу, так і естетичної свідомості, естетичної культури та естетичного досвіду всіх соціальних суб'єктів.

Постановка завдання

Останні десятиліття характеризуються пробудженням наукового інтересу до дослідження естетичного досвіду. Це поняття активно використовують у своїх дослідженнях сучасні естетики й мистецтвознавці. Така зацікавленість викликана актуальністю проблеми власне естетичного в сучасному житті як суспільства, так і окремої людини.

Естетичне як світоглядна універсалія культури, поряд з етичним та релігійним, є вихідною мірою антропологічного виміру суспільства. Набуваючи характеру світоглядної універсалії, естетичне водночас виявляється і як теоретичне осмислення естетичного буття, розмаїтого світу людської чуттєвості, і як оцінка. Як слушно зазначає в своєму дослідженні О.П. Наконечна „ відображаючи як історичний **естетичний досвід людства** (виокр. нами. – Авт), так і сучасні естетичні пошуки, як естетичне життя суспільства, так і естетичні погляди окремої людини, як художній світ мистецтва в цілому, так і естетичний світ твору мистецтва в його людському вимірі, естетичне охоплює і повсякденність реального буття, і форми її самоусвідомлення людиною, сприйняття і рефлексію” [9, с.169].

Лауреат Нобелівської премії поет Й. Бродський у своїй лекції на честь одержання славетної премії проголосив, що „естетика – мати етики” [1, с.9]. Поет вважає, що малюк свій перший життєвий вибір робить саме як естетичний, а не етичний. Вже з перших реакцій на посмішку матері, чи її суворий погляд маленька дитина відчуває, що для неї є добрим, а що –поганим. Вміння розрізняти „хороше” і „погане” входить у світ дитини через естетичне.

Саме за допомогою категорії естетичного позначається специфічний духовно-матеріальний досвід людини, – естетичний досвід. На думку російського дослідника В.В.Бичкова, цей досвід є „ системою неутилітарних взаємовідносин суб'єкта і об'єкта, в результаті чого суб'єкт одержує *духовну насолоду* (

естетичне задоволення, духовну радість, досягає катарсису, блаженного стану і т.п.)” [2, с.166].

Естетичний досвід, на думку В. Дільтея, Ф. Ніцше, М. Дюфрена, здатний зробити з людини справжню людину, породжуючи пізнавальні та моральні відношення, гармонізуючи в людині всі суперечності, долучає людину до сутнісних засад буття. Сьогодні ми розуміємо необхідність кардинальних змін в усіх сферах нашого суспільного життя. Але ці зміни неможливі без світоглядної переорієнтації всіх соціальних суб'єктів, суспільства загалом. Для цього недостатньо тільки прориву в матеріально-економічній сфері, він і не відбудеться, якщо проігнорувати сферу духовного світу людини і суспільства. Як уже зазначалося, естетичне, естетичний досвід є світоглядною універсалією духовного світу людини. Звідси нагальним стає виявлення тих механізмів, які безпосередньо формують сферу естетичного й естетичний досвід, через який естетичне реалізується.

У даній статті ми хочемо звернути увагу та дослідити класичне мистецтво як один із безпосередніх механізмів формування естетичного досвіду та нагальної необхідності задіяти цей механізм тими соціальними інститутами, що безпосередньо мають бути долучені до справи формування й збагачення духовного світу людини і суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій

Починаючи з другої половини ХХ століття, спостерігається стійкий інтерес естетиків, філософів, практиків мистецтва до осмислення естетичного досвіду, його місця й ролі в духовній культурі особистості. Концепт естетичного досвіду використовують як категорію при дослідженні естетичної сфери. Естетичний досвід постає як поняття, виходячи з якого можна пояснити феномен естетичного в його різноманітних проявах.

Серед дослідників специфіки естетичного досвіду в сучасній вітчизняній естетичній науці маємо назвати такі прізвища, як І. Зязюн, В. Іванов, О. Павлова, Є. Скороварова, К. Шудря.

У російській естетиці в цьому напрямку визначаються естетичні дослідження В.В.Бичкова.

Осмислення класичного мистецтва як механізму формування естетичного досвіду, виявлення основних чинників, з допомогою яких мистецтво загалом і класичне особливо безпосередньо формують сферу естетичного досвіду, стає можливим завдяки фундаментальній філософсько-естетичній розробці проблеми мистецтва як естетичного явища у вітчизняній і зарубіжній літературі. Це естетично-філософські дослідження таких вітчизняних учених як А.С.Канарський, С.Б.Кримський, В.А.Малахов, Л.Т.Левчук, Л.Б.Мізіна, О.П.Наконечна.

Основна частина

Як засвідчують численні культурознавчі дослідження, естетичний досвід був із стародавніх часів притаманний людині. Про це свідчать предмети побуту, прикраси, знаряддя праці, ранні форми мистецтва, культові обряди, зброя тощо. Поступово, впродовж тривалого розвитку людської історії відбувається не тільки розширення й поглиблення пізнавальної сфери, але й складний суперечливий

процес формування духовно-чуттєвої сфери людини. Людина не тільки пізнавала світ і своє місце в ньому, а й безпосередньо переживала ці моменти своєї життєдіяльності, оцінювала їх, відчуваючи задоволення чи незадоволення. Так формувалося знання, яке характеризувало не тільки об'єкт споглядання, а й відношення до нього суб'єкта сприйняття. Це знання спирається на споглядання, коли відбувається перетворення самого суб'єкта. Відтак виникає, складається естетичний досвід. Естетичний досвід дає знання, яке структурується, організується, асимілюється у форми особистісної, індивідуальної свідомості й відношення до світу. Естетичний досвід дає знання-переживання.

Людина – істота, яка вирізняється тим, що її життя розгортається в єдності трьох часових вимірів – минуле – теперішнє – майбутнє: майбутнє може сприйматися і переживатися як теперішнє, можливе – як дійсне. Світ минулого чи майбутнього у свідомості людини може сприйматися і переживатися як безпосередня реальність. Те, що переживається (духовно проживається), стає невід'ємною складовою життя людини, як і те, що реально відбувається з нею тут і тепер.

„Естетичний досвід, – за думкою В.В.Бичкова, – це сукупність неутилітарних інтуїтивно-дійових відношень суб'єкта до реальності, які мають споглядальний, ігровий, виражальний, зображальний, декоруючий і т.п. характер. При цьому мається на увазі як досвід окремої особистості, так і досвід, що притаманний для конкретних соціальних утворень певних етапів культури, що супроводжується чи завершується врешті-решт духовною насолодою суб'єкта. чи позитивною аксіологічною реакцією суб'єкта на основі почуття задоволення. Естетичний досвід допомагає людині знайти своє місце в Універсамі, відчути себе органічною часткою Природи, яка не зливається з нею, а має свою особистісну самобутність у загальній структурі буття” [2, с.166].

Естетичний досвід як духовне утворення, що виникає в процесі неутилітарних взаємовідносин суб'єкта й об'єкта і в результаті чого суб'єкт одержував духовну насолоду, естетичне задоволення з необхідністю потребувало матеріальної актуалізації, закріплення, реалізації, що й спричинило появу мистецтва.

В сучасній естетиці загально визнаним стало те, що естетичне є атрибутивною рисою духовного світу людини і певним чином притаманне всім сферам діяльності людини й усім формам духовної культури. Але нині у світі людини існує лише одна форма духовної культури, де естетичне й естетичний досвід як реалізація естетичного, виступають метою, організуючим, фундаментальним принципом, – це мистецтво.

Як органічний вияв духовної культури мистецтво здатне не тільки акумулювати життєвий досвід як окремої людини, так і суспільства загалом, а й накопичувати свій духовно-творчий потенціал. Унікальною рисою мистецтва є здатність цілісно, всебічно охоплювати найважливіші сторони взаємовідносин людини і світу людини, художньо синтезувати й висвітлювати універсальний людський досвід, естетично осягати світ у суперечливій єдності розуму і почуття, реального й ідеального, дійсного і можливого,

конечного й безконечного. Мистецтво як форма духовної культури не обмежується осягненням стало-го, здійсненого, а завжди спрямоване у сферу належного, того, що є гідним і має реалізуватися у світі людини. Мистецтво – це унікальне творіння самої людини, своєрідний рентгенівський апарат, який дає можливість побачити, почути, доторкнутися до потаємніших, сокровенних глибин людського відношення до світу.

Істотним є те, що мистецтву притаманна унікальна здатність не тільки осягати таємниці людського буття, а й закріплювати досвід всебічної життєдіяльності людини як суб'єкта суспільно-історичної практики й культури.

Мистецтву органічно притаманний інтерес до духовних пошуків людської індивідуальності, шляхів її духовного самовизначення, до змін у свідомості, життєвого вибору, який робить людина. Мистецтво показує окрему людину, ставлячи її в індивідуальну життєву ситуацію. Один – як усі і як ніхто. Мистецтво завжди звертається до окремої людини, а через неї до всіх нас, надаючи нам можливість пережити, осягнути такі моменти життя, які в реальному бутті можуть і не відбутися. Якщо реальне життя обмежує наші можливості, то світ мистецтва робить їх безмежними.

Показовим є те, що у художньому осягненні світу людини, в розкриті засобами мистецтва багатогранних відносин людини до світу мистецтво торкається саме світоглядних, сенсожиттєвих питань. Тому у змістовному плані мистецтво не тільки дає уявлення про світ, а й задає спосіб бачення світу, накреслює певні світоглядні орієнтації, тим самим формує й закріплює духовно-чуттєвий, тобто естетичний досвід людини. В.А.Малахов підкреслює: „Цілісно розкрити людський досвід в образах мистецтва означає не тільки „змоделювати” плин життя. яким воно є, але, по-перше, ввести цей досвід у контекст свободи, подати його як предмет вибору та моральнісно-осмислення; по-друге, виявити притаманні цьому досвідові глибинні культурно-історичні смисли, його орієнтацію стосовно фундаментальних цінностей людського буття; по-третє, відновити його як елемент спілкування у багатомірному просторі суб'єкт – об'єктних зв'язків...” [8, с.97].

Так вимальовується загальнокультурна функція мистецтва, – це здатність продукувати нові сенси. Мистецтво впливає на людину без примусу. Але якщо ця добровільна зустріч людини і мистецтва відбувається, то людина потрапляє в те „силове поле” духовного напруження, яке примушує її переживати такі життєві ситуації, які вона раніше не переживала, а може і не буде переживати впродовж подальшого життя.

Ця зустріч дає змогу людині пережити зустріч із таїною людського буття, а значить – із самою собою, як у чарівному дзеркалі побачити те, що ховає від нас наше повсякденне життя. Цей контакт, зустріч людини з мистецтвом у дивний спосіб викликає в неї особистісну оцінку різних сфер суспільного життя, життєвого світу окремої людини і. врешті-решт, сам себе, одержуючи при цьому естетичну насолоду.

Унікальність мистецтва полягає в тому, що мистецтво породжується індивідуальністю й адресується індивідуальності. Атмосфера спілкування з мис-

тецтвом завжди інтимна й усамітнена. Це завжди мої переживання, які неможна передати, це завжди діалог автора і читача, актора й глядача, музиканта і слухача. Навіть у великих концертних залах, театрах, де все відбувається публічно, кожний із присутніх у залі сам на сам відчуває мистецтво.

Звертаючись до духовного світу людини, мистецтво залучає до сфери суспільного життя ті сторони людської суб'єктивності, які недосяжні для інших сфер суспільної свідомості. Митець відкриває світ людини немов би із середини, вводить нас у світ живих людських почуттів, дає можливість відчути радість і печаль, біль і насолоду, муки совісті й каття. Мистецтво, – підкреслював А.В. Луначарський, – „надає можливість жити концентрованим життям. Наука надає загальні абстрактні формули, мистецтво дає переживання... Окрім наукового пізнання, є ще пізнання життєве, чуттєве: якщо ми пережили що-небудь глибоко, то ми виносимо життєвий досвід, тобто забарвлене почуттям відношення до того чи іншого роду події”[7, с.37].

Унікальність цієї здатності мистецтва проявляється в тому, що досвід „перебування” людини в світі, створеному митцем, своєрідно переналаштовує людську свідомість, світ переживань стає безпосереднім надбанням особистості. Людські прагнення, сподівання, надії, життєві переживання, які розгортаються у творі мистецтва, завжди розраховані на співпереживання суб'єкта сприйняття. Художні емоції за своєю суттю є „розумними емоціями”, носіями смисложиттєвих сутностей. Вони розвивають у реципієнта вміння перейматися суб'єктивністю іншого індивіда, переживати його стан як свій власний. Мистецтво, зазначав В.П.Іванов, „увічнює, робить неминущим культурним здобутком саме *самопочуття* людини в світі, який постійно змінюється, – найбільш суб'єктивну і швидкоплинну частину його життєвого досвіду”[3, с.180].

Не менш важливим моментом впливу мистецтва на людину є те, що мистецтво розвиває таку специфічну людську здатність, яку, за висловом Гьоте, можна сформулювати як вміння „бачити ціле раніше його частин”. Мистецтво формує у людини виключно людську здатність осягати й цінувати прекрасне у всьому розмаїтті його проявів, формує потребу берегти й примножувати красу, стверджувати її в своєму житті, виробляє у людини імунітет до потворного й низького.

Загальноновизнаним є те, що людські здібності чуттєвого сприйняття не є вродженими. Вони розвиваються і формуються у процесі суспільно-культурної практики. Відома думка К.Маркса про те, що багатство суб'єктивної людської чуттєвості: і музикальне вухо, й око, здатне відчувати красу форми, породжуються та розвиваються завдяки предметно розгорнутому багатству людської істоти, саме як істоти соціальної.

Мистецтво впродовж всієї історії людства, з моменту свого виникнення і до теперішнього часу, є єдиною формою суспільної свідомості, де естетичне виступає метою, виконуючи роль головного механізму формування, передачі з покоління в покоління естетичного досвіду, культури людських духовних почуттів. Мистецтво як особливий спосіб діяльності в

образній формі моделює, оцінює, закріплює, нарощує естетичну складову життєвого досвіду людини.

Зрозуміло, що вплив мистецтва на людину опосередкований багатьма чинниками. Мистецтво лише спонукає до конкретних дій, а їх реалізація залежить, насамперед, від самої людини, її особистої активності, внутрішньої культури, естетичного смаку, системи естетичних орієнтацій, потреби спілкування зі світом мистецтва, рівнем естетичного досвіду.

Розгортання глобалізації, радикальні зміни в інформаційному просторі, соціально-економічні процеси, які відбуваються сьогодні, призвели до своєрідного заміщення „естетичного” його симулякром. Особливо ці тенденції виявляються в такій соціальній групі, як молодь, зокрема студентська. Засилля масової культури, орієнтованої на усереднені, невибагливі смаки, культивування прагматизму, толерантного ставлення до насильства, моральної розбещеності, псевдокультури, прикладом якої може слугувати треш-культура.

Визначальними рисами треш-культури є: зловживання курінням та алкоголем, бравування дурістю, активне неприйняття інтелігентності й відповідальної поведінки, сліпе наслідування моді серед молоді, зухвала поведінка у навчальному закладі, організована злочинність, насилля, гомофобія, расизм та ксенофобія. Перелік можна було б продовжити. Англійський соціолог Весен Кребтрі вважає грандіозними соціальними монументами, які створила треш-культура сама собі – це кабак і футбол, а основні чинники, які сприяють її подальшому розповсюдженню, – жовта преса й телебачення [6, с.4].

Вихід із засилля масової культури один – це усвідомлений супротив всіх соціальних суб'єктів (від окремих індивідів, сім'ї, освітніх закладів, церкви до всіх державних інститутів), підвищення суспільного загальноосвітнього рівня, практичного застосування на всіх рівнях освіти здобутків людської духовної культури. В цьому аспекті особливого значення набуває проблема актуалізації художнього спадку – класичного мистецтва.

Класичним в історії людства називали явища, які уособлювали вершину розвитку. Так визначають як класичний період розвитку грецької філософії часів Сократа, Платона й Арістотеля, класичну механіку Ньютона, те ж стосується і світу мистецтва.

Художня класика – це видатні, талановиті, досконалі, геніальні твори. Художній твір визначається як класичний не тільки і не стільки тому, що є досконалим і технологічно майстерно створеним. А передусім тому, що несе глибинний смисл, сповнений філософсько-етичного змісту, висвітлює сенс людського життя. Культурна цінність класичних творів мистецтва визначається їх унікальністю, неперевершеним художнім втіленням у цих творах таїни естетичного відношення людини і світу, вихід цих відносин за межі фізичного простору й часу у сферу загальнолюдських цінностей. Як зауважив професор С.Б. Кримський, закон збереження енергії має своє логічне завершення в законі збереження людської духовності.

Класичне мистецтво в своїх творах зберігає духовний досвід, зберігає те, що людство не має права втратити, те, що робить людину Людиною, а не манкуртом.

Класичні твори мистецтва не уточнюються і не переглядаються, хоча з часом може змінюватися їхня естетична й інформаційна цінність для кожного нового етапу культури. Класичний художній твір як „живий” організм, що здатен оновлюватися в тій чи іншій історичній ситуації.

Сучасна культурна епоха, як і попередні, звертається до класичного мистецтва. Причина полягає в тому, що, по-перше, кожний новий культурний етап прагне визначити рівень цінностей, які прийняті й укорінюються в ньому; по-друге, – це намагання за рахунок класичного мистецтва заповнити ті духовні прогалини, які утворюються в сучасному духовному житті; по-третє, класичне мистецтво завжди слугувало продуктивним джерелом естетичного досвіду, який надавав можливість новому мистецтву, що народжувалося, збагачувати свої творчі можливості й продуктивну уяву.

С.Б.Кримський у книзі „Ранкові роздуми” приходить до висновку, „що історія нагадує бездонний колодязь. Тому все більшого значення для людства набувають ті цінності, що пройшли випробування часом. Є речі, які проходять крізь увесь масив людської культури. Скажімо, Істина, Добро, Краса. Звісно, у кожному епоху вони мають свою інтерпретацію; тематично ж вони присутні завжди. Більше того: наявність цієї трійці є просто ознакою культури. І тому новація у мистецтві жодним чином не затемнюють класичного масиву; навпаки, він стає потрібнішим. Він потрібен нам хоча б тому, що це цінності, випробувані часом” [4, с.44–45].

Гуманістичний потенціал трагедій Софокла і Шекспіра, романів Л.М.Толстого і Ф.М.Достоевського, поезії О.С.Пушкіна і Т.Г.Шевченка, музичного світу А.Моцарта і Л.Бетховена, живопис Леонардо да Вінчі і Ван Гога стали джерелом не тільки численних художніх інтерпретацій, а й визначали і сьогодні визначають для багатьох людей їхню самосвідомість, духовні засади їх внутрішнього світу.

Естетичний потенціал класичного мистецтва не обмежується ані часом, ані історичними і національними рамками.

Мистецтво, і класичне зокрема, – це цілісна система, де діалектично пов’язані митець, твір мистецтва, вид мистецтва і саме мистецтво як форма духовної культури. Мистецтво загалом й у своїх конкретних виявах завжди є творенням конкретного соціального суб’єкта (окремої людини чи групи людей – як у кіномистецтві або театральній виставі), який атрибутивно пов’язаний зі своїм соціумом, живе у своєму конкретно-історичному часі й просторі, виражає світовідчуття цієї епохи через її естетичний ідеал, створюючи художньо-естетичні цінності. Виникаючи в різних просторово-часових системах, усі

вони є самодостатніми, несуть загальнокультурне значення. Один вид мистецтва не заперечує інший, навпаки, збагачується його здобутками, елементами його образності. Створює нову художню реальність, нову суб’єктивно-об’єктивну картину світу в ракурсі естетичного відношення до нього людини в конкретно-історичному середовищі. Цілісний образ світу людини в контексті конкретної культури створюється й сприймається завдяки всьому багатству видових проявів мистецтва.

Мистецтво – це дивовижний духовний феномен, який, з одного боку, в своїх образах концентрує соціальний життєвий досвід людства, а з іншого – створює особливий духовний феномен – естетичний досвід людини, який зберігається чи передається іншим поколінням у різноманітних формах знання й культурі почуттів. „Цей життєвий досвід, – підкреслює Л.Н. Столович, – одержаний через мудрість мистецтва, допомагає найбільш оптимально й наповнено прожити своє одне-єдине життя” [10, с.248].

Тому художній процес треба розглядати не тільки як розвиток мистецтва, а й як процес піднесення його ролі у житті суспільства, його вплив на стиль мислення і поведінку людини, на весь спосіб життя. Неможна не враховувати унікальність і неповторність його пізнавального й ціннісного потенціалу у виховному процесі, особливо молоді.

Висновки

Визначальною особливістю класичного мистецтва є його гуманістична спрямованість, культивування людського в людині, осягнення всіх її духовних звершень і творчих можливостей. Класичне мистецтво охоплює ті художні твори, які виражають новий погляд на людину, суспільне життя, на світ загалом. Воно є тим творчим, евристичним джерелом, з якого людина одержує животворний, духовний досвід буття – переживання.

Список літератури

1. Бродський І. Стихотворения. – Таллінн, 1999. – 160 с.
2. Бычков В.В. Эстетика. – М.: „Гардарики”, 2005. – 560 с.
3. Иванов В.П. Человеческая деятельность – познание – искусство. – К.: „Наук. думка”, 1985. – 260 с.
4. Кримський Сергій. Заклики духовності XXI століття. – К.: Видавн. дім „КМ Академія”, 2003. – 32 с.
5. Кримський Сергій. Ранкові роздуми. – К.: Майстерня Білецьких, 2009. – 120 с.
6. Крэбтри Вейсен. Трэш-эпидемия. // ШО. – 2010. – № 7– 8. – С. 4–8.
7. Луначарський А.В. Этюды. – М. – Пг.: 1922. – 96 с.
8. Малахов В.А. Искусство и человеческое мироощущение. – К.: „Наук. думка”, 1988. – 216 с.
9. Наконечна О.П. Эстетичне як тип духовності. – Рівне, 2002. – 202 с.
10. Столович Л.Н. Жизнь, творчество, человек. Функции художественной деятельности. – М.: „Мысль”, 1985. – 260 с.

Л.И. Мокляк

КЛАССИЧЕСКОЕ ИСКУССТВО КАК МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ОПЫТА ЛИЧНОСТИ

В статье анализируются особенности классического искусства в формировании эстетического опыта личности.

L. Moklyak

CLASSICAL ART AS A FORMATIVE MECHANISM OF A PERSONAL AESTHETIC EXPERIENCE

The peculiarities of classical art in the formation of a personal aesthetic experience are analyzed in the article.